

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 17.06.2018 : 13:03

Τα ρομπότ και το δίκαιο των ανθρώπων

ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΦΡΑΝΣΤΑΝΛΗΣ*

ΕΤΙΚΕΤΤΕΣ:

Ιστορικά το δίκαιο έχει δημιουργηθεί από ανθρώπους και προορίζεται για να ρυθμίζει τις σχέσεις αποκλειστικά μεταξύ αυτών. Εννοιες όπως η νομική προσωπικότητα και ικανότητα δικαίου αφορούν και αποδίδονται μόνον σε φυσικά πρόσωπα και πρόσωπα που διοικούνται από αυτά.

Οι καιροί βέβαια αλλάζουν γρήγορα και εμείς ζούμε σήμερα στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης και των ρομπότ, τα οποία έχουν αλλάξει τον τρόπο που καθημερινά ζούμε και εργαζόμαστε. Καίριο είναι, λοιπόν, το ερώτημα ποια πρέπει να είναι η σχέση του δικαίου με την τεχνητή νοημοσύνη και πώς η αλληλεπίδρασή τους θα μας οδηγήσει στο δίκαιο των ρομπότ, που θα προκαθορίσει το μέλλον της ανθρωπότητας τις επόμενες δεκαετίες.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι κάθε άλλο παρά εύκολη. Διότι, εκτός από αμιγώς επιστημονικά κριτήρια, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι φιλοσοφικές αντιλήψεις και αξίες που διέπουν μια κοινωνία, αφού μέσα σε αυτές τα ρομπότ θα αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους.

Η ωφέλεια της κοινωνίας μας από τα ρομπότ είναι αναμφίβολα ιδιαίτερα σημαντική: τα ιατρικά ρομπότ έχουν εξελίξει τη ρομποτική και τη νανοτεχνολογία, τα κοινωνικά ρομπότ διευκολύνουν την καθημερινότητά μας, ενώ τα τεχνολογικά ρομπότ συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Ένα παράδειγμα είναι το αυτοκίνητο χωρίς οδηγό. Σύμφωνα με στατιστικές, το 90% των ατυχημάτων στους δρόμους προκαλείται από ανθρώπινο λάθος, ενώ περνάμε κατά μέσον όρο περίπου 4 χρόνια από τη ζωή μας οδηγώντας. Με τη χρήση του αυτοκινήτου χωρίς οδηγό θα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε καθημερινά τον χρόνο μας πίσω από το τιμόνι για πιο παραγωγικές εργασίες, όπως διάβασμα, σκέψη, ξεκούραση.

Προκύπτει, λοιπόν, ότι τα ρομπότ συναναστρέφονται σε ένα ευρύ φάσμα με τους ανθρώπους και αντιδρούν σε όμοιες περιπτώσεις όπως και οι άνθρωποι, δείχνοντας μάλιστα ότι καταλαβαίνουν τις συνέπειες των πράξεών τους. Μήπως τότε θα έπρεπε να έχουν και νομική μεταχείριση όμοια με αυτή των ανθρώπων, να τους χορηγούνται δηλαδή δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως και στους ανθρώπους;

Προς κατανόηση, ας πάρουμε το παράδειγμα της ευθύνης από ατύχημα με αυτοκίνητο χωρίς οδηγό. Ποιος θα πρέπει να φέρει την ευθύνη σε μία τέτοια περίπτωση: α) ο κατασκευαστής του αυτοκινήτου ή β) το ίδιο το αυτοκίνητο; Για να δεχθούμε το τελευταίο σενάριο θα πρέπει επίσης να δεχθούμε ότι το αυτοκίνητο μπορεί να είναι το ίδιο φορέας νομικής προσωπικότητας, όπως και ικανό να συνάπτει συμβάσεις. Βέβαια, ο κατασκευαστής του αυτοκινήτου είναι αυτός που βρίσκεται στην καλύτερη θέση για να αξιολογεί και να αντιδράει στους κινδύνους που παρουσιάζονται, καθώς και να ασκεί το καθήκον επιμέλειας όταν κατασκευάζει τα αυτοκίνητα και, στη συνέχεια, όταν τα πουλάει.

Από την άλλη, κάποιος μπορεί να ισχυριστεί ότι η νομική μεταχείριση των ρομπότ δεν μπορεί να είναι όμοια με αυτή των ανθρώπων για λόγους που έχουν να κάνουν με την ανθρώπινη φύση. Τα ρομπότ δεν μπορούν να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις επειδή δεν αντιλαμβάνονται τη σημασία τους, όπως επίσης και δεν είναι σε θέση να τηρούν συγκεκριμένους κανόνες, επειδή δεν μπορούν να τους ερμηνεύσουν.

Επίσης, το δίκαιο έχει ως βάση βαθιές ανθρωπιστικές αξίες, όπως είναι τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, π.χ. το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και λόγου, και άρα είναι άρρηκτα συνυφασμένο με τον άνθρωπο.

Το ερώτημα, λοιπόν, πώς πρέπει να διαμορφωθεί το δίκαιο των ρομπότ έχει και φιλοσοφική διάσταση. Σε ποιες αρχές θα βασίζεται το δίκαιο των ρομπότ και ποιες πολιτικές θα το διέπουν;

Για να απαντήσουμε, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τις δομικές ρίζες μιας κοινωνίας, γιατί με βάση αυτές θα διαμορφωθούν οι κανόνες που θα ρυθμίζουν τις σχέσεις τους μέσα σε αυτή.

Κρίσιμο κριτήριο είναι εάν η κοινωνία είναι καθαρά ωφελιμιστική, αν επικρατεί δηλαδή σε αυτήν η αντίληψη ότι τα αγαθά πρέπει να αυξάνουν τον οικονομικό πλούτο μιας κοινωνίας ή αν αυτή βασίζεται σε μια πιο ανθρωπιστική αντίληψη των πραγμάτων, ότι δηλαδή το πιο ωφέλιμο οικονομικά δεν είναι απαραίτητα και το πιο καλό για την ίδια.

Τα ρομπότ υπάρχουν στη ζωή μας ολοένα και περισσότερο, και ο νομοθέτης πρέπει να είναι προετοιμασμένος για τις νέες σχέσεις που θα κληθεί να ρυθμίσει. Για αυτό θα πρέπει να αφουγκραστεί τις δομές της κοινωνίας μας και να σταθμίσει το κόστος και τα οφέλη που θα έχει η μία ή η άλλη επιλογή.

** Ο κ. Στέργιος Φράστανλης, είναι διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αμβούργου, δικηγόρος, Α.Σ. Παπαδημητρίου και Συνεργάτες.*

Δεν τυπώνω. Πιλοστατεω το περιβάλλον.